

un cristian prezintă

nr. 2 | 13 |
marie 2022

T I G N A L

ZGOMOT DE FOND EDITORIAL DINSPRE CASA DE PARIURI LITERARE
POEZIE | PROZĂ | VIDEO | CĂȘTIONAR

Literatura română scrie pe mine!

Viorica Răduță

cu volumele

Un calcan & Ai moartea
pe Lipsani & pe față

[...] Nu umblu după premii, recunoaștere,
nu mă umilesc și nu fac numărători...
Sunt impresionată mai mult de cititorul sincer.

Viorica Răduță a debutat în 1998 cu volumul de versuri *Patimi după mine*. Au urmat: *Lipsă la psalmi* (2000), *Al 13-lea Iov* (2003), *când amintirile corpuri subtile* (2007), *Viața de apă de uscat* (2008), *cam toți murim* (2010), *mama întreabă dacă stau până seara* (2013), *Când se duc în uitare* (2015), *Arsura umblă după trup* (2018), *O sută una de poezii* (2019), *Ai moartea pe față* (2021). A publicat romanele: *Înainte de exod* (1998), *Irozi* (2001), *Hidrapulper* (2007), *În exod* (2008), *Mamamea moarte* (2008), *În două lumi* (2013), *Vremea Moroiului* (2015), *Orașul închis* (2017), *Un calcan pe Lipsani* (2021); volumele de eseuri: *Graalul fără Graal* (2002), *Interpolări și interpolări* (2007). Colaborări cu poezie, proză, cronici în diverse reviste literare.

Este membră a USR, filiala proză, București.

spuma de carne nu se oprește

doar trupul
când se uită în el și stă
în cheaguri colorate în
golurile dinăuntru
mai mari la inimă la gât în privire

gâtul e o respirație scurtă
odată cu gândul
care vrea să vorbească
din umeri din cioburile de sticlă
cioburi intrate pe trahee
cioburi de carne urcând pe ceafă
o frunte care mișcă doar aerul
din camera închisă ca o izoletă
din moartea care se dedă desfătării
ascunsă în floarea pe care omul
o pune la prima durere
și la a doua a treia

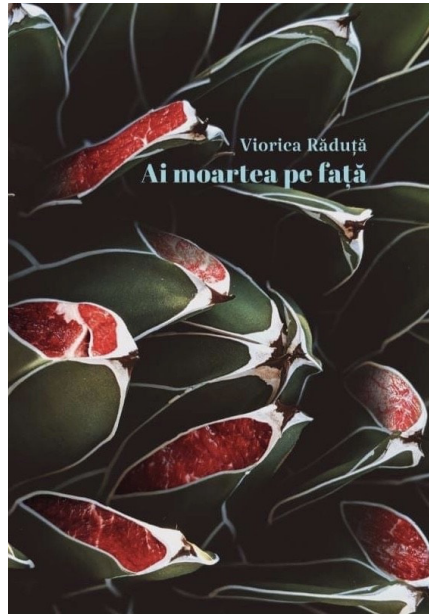
numără singur de la masă la sfeșnic
de la fereastră la bustul din ghips
de la greutate

zilele sunt trup

trup de carne din care se împrăștie

mai întâi așchiile
junghiul dus de la umăr la brâu
de la coapsă la strigăt
în unghii

de fapt crăpături
prin care vede afară

din cauza liniștii

frica este cât odaia cât casa

intră în oase odată cu vântul

e chiar șuieratul omului
spune bătrânul

la a doua respirație
și e greu la 80 de ani
că tu ai doar 70 și diabetul
măcar știi ce este
are o față
lasă nici eu nu am aer la 70
nici gândul nu are
vezi cum trece prin piele

e frica

e timpul

și ziua
și întunericul

golul merge pe tablă

un chestionar

I. Fișa individuală

Nume: Răduță

Prenume: Viorica

Data nașterii

6 noiembrie 1951

Cărți publicate

Volume de poeme

Patimi după mine, Editura Novelnet (1998),

lipsă la psalmi, prefață de Cornel Ungureanu, Editura Altvision (2000),

Al 13-lea Iov,
Editura Eminescu (2003),

când amintirile corpuri subtile,
Editura E 9 (2007),

Viață de apă de uscat, Editura Casa
Cărții de Știință (2008),

cam toți murim, Editura Limes (2010),

Mama întreabă dacă stau până seara,
prezentare de Ștefan Borbely,
Editura Limes (2013),

Când se duc în uitare, prefață de
Gheorghe Grigurcu, Editura Pleiade
(2015),

Arsura umblă după trup, Editura
Next Page (2018),

Ai moartea pe față, Editura Casa de
pariuri literare (2021).

Eseuri

Graalul fără Graal, Editura Premier
(2002),

Interpolări și interpolări, cu o prezen-
tare de Cornel Ungureanu, Editura
Casa Cărții de Știință (2007).

Proze

Înainte de exod, Editura Premier (1998),

Irozi, proză experiment, Editura
Premier (2001),

Hidrapulper, roman, Editura Ideea
Europeană (2007),

În exod, prezentări pe coperta a
IV-a de Cornel Ungureanu și Irina
Petraș, Editura Cartea Românească
(2008),

Mamamea moarte, Editura Casa
Cărții de Știință (2008),

În două lumi, prezentări de Sanda
Cordoș și Cornel Ungureanu, Editura
Cartea Românească (2013),

Vremea Moroiului, prezentări de Dan Gulea, Gelu Negrea și Felix Nicolau, Editura Cartea Românească (2015),

Orașul închis, prezentare Ștefan Borbely, Editura Polirom (2017),

Un calcan pe Lipscani, Editura Casa de pariuri literare (2021).

Microeseuri în volumele colective

Actele colocviilor de critică, coordonator Radu Voinescu, Editura MLR (2016),

Cât de frumos poate fi un oraș urât, Editura Asociația pentru Educație și Dezvoltare Urbană (2016),

Prof de română, o altfel de antologie de texte, coordonator un cristian, Editura Casa de pariuri literare (2018).

Colaborări

Poezie, proză, eseu, critică literară în diverse reviste literare.

Debut în revistă

Grupaj de poeme cu prezentare de Mihai Coman în *Suplimentul literar și artistic al Scînteii Tineretului*, 1987.

Debut în cenaclu

În 1995, la cenaclul *Litere*.

Debut sonor (înregistrări radio cu lecturi, casete audio difuzate public, audiobook)

Radio România Cultural, mai multe emisiuni „Drept de autor”.

Debut în volum

1998.

II. O...

idee pentru o „viață” literară „mai bună”

Publicare, promovare, traducere pe criteriul, totuși, „aproape” estetic, dacă receptarea nu vrem să cadă cu totul pe mâini extraliterare, sub lupă deformatoare, partizană, arogantă și lovită de subiectivism, improvizare, superficialitate, opacitate etc. Evaluarea sub presiune ideologică, propagandistică, de grup, ceată, „foncție” și alte „mecanisme”, fie și publicitare, la purtător, critic sau doar lector ocazional, e sedusă de „gust”, îndeosebi necopt, interesat, adaptat la vremuri și amiciție, la „emoțiune” sau falsă autoritate, carevasăzică. Adevărata lectură activă a cărții vine odată cu spiritul critic, tot mai rarefiat și mai decadent. După ce ’mnealui s-a cimentat, osificat și înălțat pe stâncile... fatalității caragialiene și pe umerii celui care se vrea mare „gogoman” în cetatea lui. Literară.

problemă cu care v-ați confruntat/pe care ați observat-o de când ați „intrat” în literatură

Mă confrunt de mult timp cu cititorul profesionist, celălalt e ceva mai sincer și mai... deschis, cu o confuzie continuă, a vasului cu însuși conținutul său. Bătătorita operă literară, esența ei, cum ar veni, cere o formulă/*figură*, și la receptare. Nu cărțile repetitive sau lejere ajung la conținut și expresie în același timp, ci noutățile. O distanță față de ce înseamnă rețetă literară, gust de lectură de-format tocmai prin promovarea scriitorilor de ceată și... spadă duc la despărțiri forțate dintre trupul și sufletul unei cărți deosebite. Se ajunge ca tocmai aceasta să nu fie „vorbită”, comentată fiindcă și tăcerea, vinovată, deși nu pare, e o armă demnă de iluziile (anamorfotice!?) din laboratorul literar... medieval. Criticul crede că naște „parfumul”, esența operei, în grabă, cu fulgere și tunete sau cu gravitatea unei omiteri (de lectură și zicere/scriere), motivată de... același *gust*, deja pus pe trădare la *cina de taină* a literaturii. Da, mă lovesc de mulțitor de un Chisăliță, cel de la Putna cu paharul distrus, unul scump, dar dlui nici știe, nici cunoaște aria însământată la asemenea invazie literară, unde și fâneața se cosește pe apucate, și fânul se strânge într-o noapte cu ajutorul vârcolacilor și

povestașilor... de prin jur. Nu am zis redacție, editură, Zilele cutare, nici festival, nici bal. Așadar, realitatea e buclucașă cu atâta poziționare în/afara textului literar. Excluderea criteriului estetic, destul de înțepenit pe șina critică, adevărat, e binevenită pentru pluralitate și schimbare de unghi în întâmpinarea cărții, dar conduce, după cum văd din unele istorii și articole, doar la trupul textului fără sânge, suflet în el, cu port ideologic, de grup, de moravuri, până și de amicitie. O critică nepotrivită, când întemeietoare peste... măsură, când prădătoare din lipsă de măsură face rău, alături de promovarea asemenea, de editarea după gust... comercial și altele, de arondare și multe „curiozități” fixate deja, de abilitatea actricească, comersantă au interesată a numitului Chisăliță...

Oricum, singurătatea textului, că vrem sau nu, va fi purtată cu armie teoretică pentru un „ochi care s-o vază” înăuntru. Sunt cititori și scriitori grozavi pentru așa locuire.

III. Întrebări cu răspuns opțional

Ce vi se pare „în regulă” în literatura română actuală?

Că există și carte... rară, și editori rari, și cititori asemenea.

Ce vi se pare „în neregulă”? (ce vă intrigă/nemuțumește/,atacă?)

Ierarhiile ad-hoc, care și clipesc a dorință de convingere, premiile contrafăcute, revista și grupul, criticul și gustul, cititorul și... autoritatea (cultivată de mass-media, librărie, editură, oricine este implicat în lucrul/drumul... cărții). Cinste celor pasionați și, încă, sinceri!

Ați vrea să trăiți din scris? (Dacă da, cum vedeți posibil acest lucru sau cum reușiți acest lucru)

Întrebarea e „preatărzie” pentru mine. Și, din păcate, „preaveche” și „preafrumoasă” ca să răspund...

Cum „cuantificați” performanța în literatură? (premiu, nr. de cititori, statut literar...)

Nu umblu după premii, recunoaștere, nu mă umilesc și nu fac numărători... Sunt impresionată mai mult de cititorul sincer. O emisiune de la Chișinău m-a surprins cu adevărat. Uneori, ecoul mă surprinde, vederea e la text și mă bucur. Caz Dan C. Mihăilescu sau Gheorghe Grigurcu. Sau Dana Pîrvan... de multe ori, însă, receptorul care se profesionalizează începe deja să se uite și alături. Alături nu e totdeauna măsura potrivită. Statut literar? Aista se crede mare la „sfat”, să lăsăm! E sinucidere curată să stai cu drobul de sare deasupra...

textului, mergi înainte. Apoi, aș mai dzice că la „cuantificata” rezistență a vreunui grup critic la cutare formulă narativă, aș aduce un martor, Dumnezeu să-l odihnească! Colegul meu de Istorie, domnul Vasile, cu care discutam în pauza mare despre *Orbitor*, de pildă, m-a trezit cu un telefon (singurul). Că pleacă la spital. Să moară. Citise cartea *În două lumi* despre liceul nostru de două ori. Îi plăcuse așa de mult că voia să știu asta înainte... Moartea mă prinde și la semafor, mi-a zis, nu pot să respir, trebuie să mă opresc. După telefonul cu „două lumi” în el toate opririle l-au strâns la piept. Citise cartea așa cum era, cu respirația la gură. O trăise.

Aveți un model de performanță?

Performanță înseamnă să nu te trădezi. Să fii în propriul scris ca într-un loc sigur.

Ce ar trebui să includă un management literar performant?

Nu știu dacă am calități, dar sigur am multe amărăciuni și câteva idei pe care, dacă le zăresc la vreun editor, îi sunt prieten, cunoscut sau necunoscut. Îndeosebi ar trebui să nu mai troneze acest zeușor actual numit Amestec. De valoare, de gust, de evaluare, publicare, promovare. Cu el mergem pe toate cărările. Suntem rătăciți.

IV. Ce-mi/ce-ți doresc eu ție?

Să stau în firea mea, în următorul text... Celuilalt îi doresc să nu rămână sub vraja aceluia drăcușor de Amestec care se crede zeu și care și-a băgat deja coada prin judecata de valoare, prin televiziuni și la radio, pe la reviste, festivaluri, bloguri sau Facebook, pe orice tarla care produce, vinde, publică, traduce, promovează literatura. Și Coana Leanca ar ameți de la atâta popor de literați, care mai de care mai supraestimați, care subapreciați, dar merge așa grămada și balul, dansul și spitalul. Doar efectul, netezirea a toate, aduce ca lauda de pe coperta a IV-a a multor cărți, un drac de impostor, cel care a făcut ca melanjul estetic-extraestetic să fie multiplicat, ca orice rău, în mulțime... Acest justițiar! Un înstrăinat.

Ce-mi doresc/propun eu ca scriitor?

O... editură, dintotdeauna. Plus un cititor care să nu asculte... autoritatea (de orice fel), nici alte... ecouri înțepenite în grupuri, gusturi, interese ș.a.m.d. Doar să citească atent. Și cu lecturile la zi.

Ce-ți doresc eu ție, cititorule? Ce nu ți-aș dori (vreodată)?

Buna măsură (cea pe care o transmitea Neagoe fiului său). Nu

îți doresc un *alter* fără văz și auz potrivit.

V. Ce-aș cere/preține

Unui editor căruia îi predau manuscrisul

Să fi citit o parte din cărțile deja publicate pentru că un stil, dacă există, se impune după ce și structurile de lectură, multiple, sunt reperate. Să se uite pe text, nu să îl așeze la rând pentru lectură. Nu există... *rând*. Cartea vorbește destul de repede pentru cel avizat.

Unui jurnalist care mă interviează

Lecturi serioase, întrebări provocatoare, căldură și, totodată, fermitate. Să uite pre/judecățile.

Unui juriu la un concurs național de debut

Nu e cazul, dar unui juriu îi ceeer să lectureze cărțile, să fie dotat cu spirit critic și... moral, dacă nu cer prea mult. Există (undeva)?

Unui agent literar

Discernământ. Viziune, era să zic și de... piață, multă dăruire.

Pariuri literare la căști

Click aici și ascultă fragmente de carte în lectura autorilor

Unui organizator de festival literar

O bună cunoaștere a publicațiilor, selecție critică, distanțare de bolile tuturor festivalurilor literare, unde pe tron este „enteresul” și trupa de asediu.

VI. Cum ar arăta

Standul meu la un târg de carte

Cu cărțile la loc vizibil. Să fie prezente și cele publicate înainte, pe fundal. Să fie acolo librari care să prezinte cartea, nu falsul.

VII.

Cel mai...

Bun text al meu este...

Născut, nu făcut...

Important aspect pentru mine ca autor este...

Lectura de adâncime.

Cea mai...

Mare gafă făcută de când „activez” în literatură a fost...

Să fac critică de întâmpinare..

Mare emoție am avut-o...

În fața elevilor care m-au însoțit masiv la o lansare de carte (Gaudeamus).

Cele mai...

Mari speranțe mi le-am făcut cu...

Irozi.

Grele momente au fost atunci când...

Opacitatea critică, cea care se lăfăia ca o clarvăzătoare prin târguri, pe la reviste, jurii, uniuni și alte minunății... literare, s-a fost lătit.

Cei mai...

Mulți bani i-am câștigat pe volumul...

Nu există câștig pe măsură.

Fericiti oameni pe care i-am făcut cu o carte de-a mea...

Au existat. Și emoția este proaspătă. O elevă de liceu, colaboratoare la *Alecart*, m-a „descoperit” cu... *Orașul închis* și a scris un mic eseu emoționa(n)t, de pildă. O colegă de franceză, care tradusese câte ceva pe la edituri, mi-a tradus un volum de versuri din proprie inițiativă. Și asta pe patul morții. Dar vârcolacul cela, nu-ș’ cum face, nu poa’ să moară de grija mea, dom’le, și nu se vede... bine.

Pariuri literare la căști

Click aici și ascultă fragmente de carte în lectura autorilor

VIII. Dacă...

-mi pare rău de ceva, e că...

Am publicat la început unde nu trebuia și nici nu am explic(it)at «poetica» la timp. Celălalt vede și aude dacă ești mai vocal și mai... trupesc, agresiv (!?).

IX. Publicul

Căutați publicul sau îl lăsați pe el să vă caute?

Din păcate, aici am cele mai mari lipsuri. Am un public, desigur. Până și rața verde de pe carpa de la țară avea. Mă avea pe mine. Și era un kitsch. Nu am căutat publicul, dar e clar că dintre foștii elevi, cei care m-au cunoscut, sunt cititori care mă măsoară cu... măsura mea. Sunt și critici văzători. Le mulțumesc. Dar o „gospodină” e departe de bucătăria mea scripturală. În privința unei părți a criticii, înstrăinarea, cu voie sau fără, e mortăciune. Să fie sănătoasă dacă mai poate! Am avut ecouri de lectură care m-au impresionat. Nu știu cine face, însă, cărțile astea cu ecoul literar, peștera, firește a lui Saramago, sau ceva de neajustat, destinul? Am așteptări și de la publicul mai tânăr, doar să citească dincolo de promovarea cea autoritar(ist)ă, adesea aleatorie. Cine să-l îndrume? Unde sunt profesorii

literari, cititori la zi ai literaturii române? Știu mulți, dar cam ies... la pensie, ori pleacă din „sistem”, ori se sastisesc și depun armele. Învățarea lecturii e lucru îndelung. A se vedea scenariul în *Milinda Panha*.

X

Să presupunem că sunteți proprietarul unei librării. Ce faceți în prima lună?

Pun pe rafturi vizibile, rearanjez spațiul și refac formula de prezentare a noutăților, cărțile care merită. Autorul nu trebuie să stea într-o rână sau într-un picior. E vizibil prin operă, dacă are, prin cartea recentă și printr-o prezentare cu... adjuvanți. Aici trebuie căutate idei, oameni, chiar specialiști de artă, și posibilități de înaintare spre „afară”, spre „trecători”. Librarul se cade să fie un bun cititor, un pasionat de carte și de calea spre ea a celui alt.

Să ne imaginăm că lanșați un concurs literar. Cum s-ar numi?

Cum moare scriitorul. Azi sau mâine...

Să ne gândim că lucrați la o strategie națională de promovare a scriitorilor români. Cu ce vă gândiți să începeți campania?

Cu multe desființări, dar și înființări. Cu alți oameni, dar, mai ales, alte mijloace de promovare, alte instituții, altele și altele. De la ICR la o revistă literară, de la uniune la reuniuni, zise festivaluri, de exemplu, toate să fie desfăcute de apartenența la grup (și politică), devenită, Dumnezeule, frate cu valoarea. Până și omenii de promovare, chiar blogurile au stare de... apartenență. Sau ajung să o aibă. E gravă fundătura. Din ea nu poți ieși decât cu... sânge literar donat. Și cu ceva timp... înainte.

XI. Pandemia

Suntem încă în pandemie. Asta dă peste cap și apropierea/distanța față de ceea ce ni se-nâmplă. Ați avut chef de scris sau v-a pierit tot cheful în izolarea forțată?

Pandemia a debutat cu frica, nervozitatea, amputarea comunicării pe viu. În timp, frica s-a transformat în așteptare și așteptarea s-a lungit, a pus sertare în și între noi, stări peste stări peste stări până când ne-a făcut mintea un... *alter*. Identitatea pare cârpită sub mască, fie și fizică, iar *alter*-ii se înmulțesc. De unde refacerea identității? Poezia a profitat, dar starea scindării, distanțării forțate, se va infiltra și în proze. Dacă saturația nu va muta gândurile și inspirația spre alte...

zări/subiecte (sunt multe, grele și tari la vremurile de azi).

Am scris un volum de poeme, *Ai moartea pe față*, publicat chiar la Casa de pariuri literare, sub prima stare de tortură, una specială dacă trebuie să lupți fără un termen limită cu un dușman, fantomatic în vizibilitate, dar eficient foarte în efecte, ale cărui capete se înmulțesc, programatic sau nu. Hidra cea nouă pare să se multiplice și omul are tot mai multe întrebări. De aici va porni și scrisul.

Facebookul a devenit gazetă literară (mă tem că nu vor mai fi cercetători pentru asta, poate un postdoc academic să salveze situația). Ceva constatări după cliențurile literare pandemice? Credeți că a crescut puterea de citire a cărților sau cea de cumpărare a lor?

Facebookul e chiar exemplul zeușorului de care scriam. Cel mai des cu aspect de... gazetă, într-adevăr. Îl poți expune și la vreo întreprindere sau pe un afiș, la șosea. E vital în zona lui „comună”/ordinară pentru că așa e mahalaua, dar selecția poate să îți aducă satisfacții, sunt postări deosebite pe tarlaa prea accesibilă ca să nu își rupă singură din ea cu atâtea alunecări de „teren”/opinii/falsuri etc.

Literatura pandemică e deja lungă, ce să mai discut, nu diferă, ca

ecou, de cealaltă, suntem tot în arondisment, ceată, subiectivism. Totuși, merită lectura destule cărți, unele publicate la edituri mai mici, dar cu forță de selecție și... riscuri care au meritat eforul. Editurile mari au tăcut cu scriitorul român sau l-au selectat după „judecăți” mult subiective și extraliterare, au amestecat iar substanța cu spoiala și au dat culori stridente aparițiilor. Au mers mai bine traducerile. Și acolo, însă, coperta a IV-a joacă tot rolul clovnesc, pe care cititorul ceva mai avizat nu îl mai gustă.

Cărțile se cumpără. Și online. Poate că aici piața se balansează, între librării și oferta online, dar merge sigur. Puterea de lectură e, însă, altă poveste. La ficțiune, acolo unde ar trebui să fie miza, funcționează, alături de cititul în adâncime, un *muietiš-posmagii*, mai dihai decât gustul format de literatura cea rețetară. Cultivată și înălțată pe soclu, promovată la înălțime, cum ar veni. Deși cade în urma cetirii exigente. Dar lectorul profan se simte infiltrat în poveste, e și dumnealui *personagiu*, așa că, pentru celălalt „gust” trebuie alt tip de critic, alt profesor (tot mai rar cel cu lectura la zi, profesionistă) pentru el.

Cu specialistul postdoctoral aș spune că se va ocupa și de... literatura Facebook atunci când va fi interesul, scrierea unui asemenea

scenariu în atenția „astrelor”. Ne place (multora) să umblăm pe drumuri bătătorite sau să le pavăm greșit pe cele noi.

Putem spune că s-a produs un fenomen incredibil: librării care nu prea puneau preț pe literatura română contemporană au început să o promoveze. Credeți că va ține acest trend sau se vor relua vechile obiceiuri după ce se mai liniștesc apele?

Apele s-au tulburat prea mult ca să apară așa de iute limpezirea. Librăriile sunt destul de prinse în interesul propriu, al vreunui proprietar, cu excepții de viziune, desigur, ca să ceară și să expună, pe termen lung aparițiile de la edituri cât mai diverse. Cu cărți de valoare, destule. Dar cine face judecata asta...? Cine, promovarea sinceră? Cred că e o împotmolire în așa numita autoritate, cea fătăță, scuze, de orice putere. Iar autoritatea asta se pare că e cu capul în nori. Am, totuși, credința că soluția vine de la editori cu vedere la... mare, de la echipe ceva mai vizionare și de la cititorul viguros la pretențiile, pregătirea lui literară.

S-au deschis și noi orizonturi virtuale. Muze, cursuri, gratuități cât să adormi cu capul în fața monitorului. Nu v-ați pus încă

a doua pereche de ochelari de la atâta stat pe ecran?

Sunt și ele tot amestecate. Am zărit și minunății, și sforăituri. E cam devreme să dăm un pronostic, dar aș miza și pe o asemenea cale. Ochelari am de mulțisor, nu de la stat, ci de la... *sfatul* celor care se pretind singurii „decidenți” ai valorii în literatura contemporană. A se vedea premiile, festivalurile și alte minunății cu ochelari de cal.

Rețete speciale-n pandemie? V-ați apucat de gătit?

Nu.

Ce v-a frapat cel mai tare-n etapa izolării din pandemie?

Ura. Se vedea în ochi, se lăfăia pe și sub mască, venea în tine la vreuna coadă, fie și în iureșul supermarketurilor, pe ecran sau pe „parbriz”, cu șoapta că dumneata ai frica, ea are agresivitatea. Că unde să stea, afară? Afară nu mai era. *Întrele*, spațiul afectiv dintre oameni, s-a deteriorat și creația asta nouă se va citi mult timp.

Au fost multe târguri online, mă mir că nu se fac și noaptea. V-au tentat?

Cele arlechinești, nu.

Odată cu relaxarea și vara asta se vor redeschide și micile stadiioanele de țurcă literară. Sunteți pregătită pentru noi evenimente cu public?

Eu aș juca și „țurca”, dacă intră buna și sincera lectură ca regulă, dar nu cred că evenimentele cu public sunt doar la măsura noastră, a editorilor și scriitorilor, ci și a decidenților dâmbovițeni nouă.

August 2021

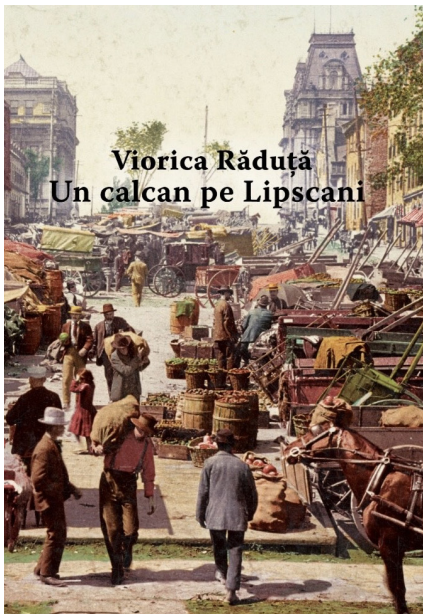
Booktrailer – Un calcan pe Lipscani

Mirosul cât viața. Mucavaua

Să trăiești cu maculatura în jur, asta îi depășea puterile Ilenei Bârsan. Dar tot orașul Boldești Scăeni respira astfel, și în vise. Deșeurilor de hârtie se revărsau de pe rampa de la mucava cu o somnolență continuă. Hârtia o lua peste câmp, intra, odată cu fețele cârpoțite, în geamul neted de la poarta Fabricii de Geamuri și de aici, ca și cum sticla nici n-ar fi fost, pe drumuri, în case, pe calea ferată, peste tot. Curând, mirosul de petrol și mucava a intrat în ploile de toamnă, tot ca într-o sticlă. De fapt, cele două fabrici, Mucavaua și Geamurile, erau despărțite de lanuri de porumb, vara, și de pământ înghețat, iarna. O linie ferată pentru Mucava a fost construită mai târziu, când în gară nu mai încăpeau vagoanele cu maculatură. Cu spatele la Teodor Diamant, privirile navetiștilor se întindeau care spre Măgurele, care spre Blejoi. Intra apa și în pustiul lor de gând. După '89 au urmat, însă, mulți ani de secetă și nisipul avea să cuprindă liniile ferate din fața Statuii. Cu mult înainte, însă, era greu să descarci la Scăeni, apoi să cari cu mașinile până la poarta I a Mucavalei. În plus, acolo, pe drumul Ploiești – Văleni se aglomerase. Apoi trebuia să aștepți și la înregistrare sau la cântar, unde staționau și camioanele venite pe șosea.

În sticla înșirată pe drumuri și pe dealurile cu sonde sau înălțimi de privit, până și Ploieștii, totul te orbea. Asta Ileana Bârsan avea să vadă după primele nopți de nesomn. Plouase continuu și geamul de la cameră se aburise. Când a ieșit din bloc un abur de oglindă era tot locul. Și omul. Dealul spre Seciu plutea în aer cu sapele de la sonde ridicate. O statueta femeie-vulpe se ascunsese în rochie. Nici șoferul, care mai trecea de la Bucov spre Scăeni peste culme, nu știa că străbate mijlocul unui sit deși

Viorica Răduță
Un calcan pe Lipscani

casa Tomuleștii se dărâma. Așa, locul La Pompieri fusese tăiat și privirea se împotmolea de sus în satul Gălmeanca. Pe vremea mucavalei aerul s-a izbit dincolo de biserica Scăeni în statuia cu vultur, sub paza soldatului. Fața Adormirii Maicii Domnului se uita și ea. Atunci, însă, strălucirea s-a retras de pe crucea din vârful în mirosul de hârtie umedă, pe Strada Primăverii. Un copac se înclinase peste asfalt să vadă cum se îndreaptă biserica. Umbrele soarelui din jurul monumentului umblau ca șobolanii prin maculatură. Vulturul s-a întors la locul lui de pe soclu după ce a zărit crucea veche cu timpul în ea, dar la cimitir. Vedea mormintele trecând drumul spre sonde. Pe Calea Unirii, între Scăeni și Boldești, câțiva copaci și câmpul cu smocuri de iarbă și bălți se mișcau în scrâșnetul cu miros de petrol. Mirosul se îngroșase. Era ca smoala. Poate și din cauza străzii care ținea cele două locuri într-unul singur.

Totuși, înaintea gării din Scăeni se uita la tine Teodor Diamant, cu izul Societății de demult în basorelieful din spate. Îl îngreua. Acolo fuseseră câțiva dintre fiii lui Dumnezeu, nu ai Satanei, cum spunea

Tomuleasca de la Mucava. Așa îi adunase în timpul falansterului studentu'. Mi-a spus soacră-mea. Cică mulți au zis că trăiau de azi pe mâine în colonie, că erau toate mâinile hulpave asupra lor. Și câțiva călugări de s-au judecat cu boieru' care a dat moșia pentru societate. Ca pentru blestem, chiar în fustele pirandei lui Baiazidu. Țiganu' se crezuse liber. Bulibașă fusese el și acum ce-a ajuns? Că le-a dat cu sapa în cap, Mărite. Când au făcut jalbă la divan, așa s-au plâns. Am făcut răni de la sapă și târnăcop, Măria Ta, nici acatistele nu ne mai ajută că nu e mănăstire de maici acoloșă. Ei, doar nu s'tem la 1692, pe vremea Brâncoveanului, să ia moșia Scăeni! Că pogonu' de vie i s-a dat de voe lu' Diamant de boieru' al nou Bălăceanu, Au de vei vrea, i-a zis, faci societatea aia a ta pe moșie, că mai sunt și brazii rămași din vechea pădure, și via. Da' brazii îi aminteau lu' Diamant de profesor, Furieru'. Și l-a adus până aci, la conferințe, să nască un popor nou, zice. În grupe de 7-9 persoane au intrat în societatea asta cu trâmbițe, o cobză și un acordeon, aduse tot de ei de la șatră. Că fiecare după aptitudini și dreptu' la muncă asigurat, le tot zicea Diamant la înscriere. Necazul a venit mai târziu când mulți au spus că falansterul e chiar pe Drumu' Sării și nu se poate. Că societatea e mai mult din țigani și nu. Nu erau liberi cum s-a declarat. Că în colonie mâncau laolaltă, erau dormitoare comune, asta e. Și visele. Și mesele. Că aici avem altă lege, orele erau egale, cică 8 de muncă, 8 de studiu, 8 de odihnă. Și religia era comună. Cu o cruce spre

apus, chiar la capu' mortului. Măcar să fi fost de argint, ar fi spus bulibașa Baiazid. El apucase să se joace, copil, și în podul bisericii Bălăceanului. În curte era crucea de au mutat-o și a crăpat, zicea. Păcătoșii, au pus plomba peste inscripție. Ce, io știam să citească? Nici nu aveai cum, i-a spus Diamant, că era în slavonă. Aoleo, boerule, da' ce-i aia? Lasă, aici suntem egali. Și Baiazid și-a zis că locul e unu de sub cruce, sfânt. Așa da, Mărite, da' io am auzit că ar fi fost morminte dedesubt. Hai, lasă vorbele și la muncă! Mormintele, ar fi vrut să adauge bulibașa, asudat tot de câtă libertate avea, mormintele era groapă comună, mi-a spus tăicuțu' că ciuma lu' Caragea e-n ea, să mor io! D-aia e frig în colonie și ne-am săturat, am șubrezit și pă dinăuntru și pă dinafară. Și drumurile sunt lungi, și contractu' ie, limba aia franțozească ne omoară că în ăst chip e gura 'mnealui cu armetica, economia, agricultura de o 'nvățăm, da' mai abitir enteresu' ie munca și iar munca. Dumnealui ne spunea atâtea, că de bunăvoie, că cu voia stăpânirii, ne făgăduia una alta, să ne dea bani și să facem împreună asudare pe metri pătrați de vie, vite și păduri, iară de nu va fi ăsta paradis, care a fostără o lună, da' după aia n-a mai fost decât suspin. Din veacu' de aur a rămas un sfert de pâine, și aia neagră, din franțozească începători doar limba noastră strămoșească, din armetică, 8 ore de muncă la brazde, din una slobozenie și să fim egali, paturile suprapuse și îngrămădeala pe metru pătrat, mai ceva decât în Flămânzi. Făgăduia raiu', am făcut iadu' aicea, zău, boerule, care astea toate îs adevărate, să mor dacă nu am vrut să ne facem și noi oameni, da' în loc de lecții, muncă. Nici nu l-am văzut pe 'mnealui

Teodor Diamant decât de câteva ori. Noi nu am mai pomenit 8 ceasuri de muncă și iar curăță pădurea, sapă via, plivește roșile, scoate buturugile, sapă puțuri de apă. Ca în arest, nu altceva. Și cu sila ne punea în loc de hrană vorbe multe și ne-am unit în mintea noastră dacă ne punea cu de-a sila să lucrăm pentru mâncare. Că ce nărav e să stai toată ziua, a zis la adunare, iară noi am văzut că în colonie vacs egalitate. Săraci am intrat, săraci ne ducem, da' mai târziu că și asta a fost greu, trebuia să vezi de boi, vaci, capre, care și ele sunt de la noi, cu ele am venit în veacu' de aur și fără ele plecăm că le-am mâncat, păcătoșii de noi! Era mai mult o ticăloșie, Doamne iartă-mă, unii zic că ziua și noaptea nu, nu umblam dezbrăcați, orfani, că făceam și pază câteva ore în somn sau trezie cum venea rându' la fiecare. Făceam ce n-am mai făcut, desculți și dezbrăcați, pe ger, uite așa era aicea regula că noi țiganii nu eram obișnuiți cu raiu' așa, în zdrențe și ploaie. Noi cu tarafu' câștigam ceva da' nu în locu' cel de slobozenie un'

am venit cu contracturile și năravurile noastre, de, eram din cele patru zări, Înălțimile Voastre, noi am dat banii toți la mâna dumnealui că ne prisosesc cică în fața sentimentelor pe care Dumnezeu Bunu' i le-a dat ca un nobil ce ie dumnealui. Numai că bunătatea s-a dus repede și a început frecuşurile și munca, și caraula și nemâncarea. Supuși am fost mai dihai decât la noi acasă. Io Costache Baiazid nu mai am ce zice decât doar că Domnu' să ne facă dreptate. Și vă spui, zice Tomuleasca cu glas ridicat, Domnitoru' a cerut la Scăeni cercetare după jalba primită și colonia a fost închisă. Costache acordeonistu' că mulți nu voia, zice, să plece, că nu avea unde și procesele și sechestru' era toate pe hârtie, nu le ține lor de cald, asta ie colonia de am aflat că nu, nu a fost judecat Diamant dacă noi spunem una și adevăru' ie alta, așa o fi, da' armata ce-a căutat de ne-a scos din rai? Bine măcar că am învățat să scriu! Și nici mormântu' Bălăceanului, care i-a dat pământ lu' Diamant să facă societate în țara de o cheamă Scăeni, asta neamu' mieu nu știe, jur pe mama mea de m-a făcut! A fost sclavie, asta a fost. Că și somnu' era pe marginea patului de eream doi, că ne-a batjocorit și în somn. N-a fost exploatare, îmi tot zice fii-mea, n-a fost, taică. Da, zic, că tu dormeai. Io, cică, m-am descurcatără, Îhî, sub scări, zic. Și ce, decât acasă, pe paie? Și nespălată un an! Ia-n te uită pe cine am crescut io la sân? Pe mine, că te apucau să râzi de noi ca de șoareci și să cânti la clape și să mă bagi în dulap că eram prea mică, să nu vază curvele de le aduceai. I-auzi, fă! Oi fi vrut niscai duș, Păi, da, că aici ie unu, Unu pentru toată colonia, față proastă ce iești, Așa m-ai făcut matale, da' io și Găbiță nu mai vrem să fim cum spui. Da, că o țineți tot într-o petrecere. După muncă avem și noi drepturi, nu? La lecții, că așa zice Diamantu'. Și acolo, ce, nu ie bine să citești și să scrii? Daa? Dăcât jăgoși cum eream, taică! Aoleo, vă place sclavia, ce s'mai zic, treaba voastră, o s'mâncați în ploae ca ciumeții. Și vă spui, așa a fost că s-a stricat coșmelia ș'nu mai aveam de niciunele și nici unde sta, futu-vă-n gură cu socialismu' lu' Diamant cu tot!

Mucavaua vine până în curți și în case, avea să constate Ileana. Când se termina programul, colega de la Personal Hai să scurtăm drumu' pe la poarta II. Tomuleasca avea ochii ieșiți în afară. Ea că de la diabet. Dar Ileana: De la baloți. Adevărat, din maculatura descărcată pe rampă putreziciunea se răspândea în aer. Fața femeii trebuie că se umfla ca hârtia, cu zile de ploaie înăuntru. Revărsat peste câmp, mirosul se oglindea, apoi, în stivele netede ca oglinda de la Geamuri ca să o ia peste Scăeni cu abur

cu tot. Plouă și în oglinzi, a scris reclamantul de zi la Miliție, pe holul cu o masă și un pix, special pentru el. Se oprise din scris pentru că mirosul trecea peste linie odată cu trenul de 12:00 spre Blejoi. S-a făcut de masă, hai că reviu, don major!

Și când ploaia înceta mucavaua plutea în bălțile de pe drumeag și din spațele blocurilor. Avea să sape și cimitirul, și dealurile. La colțul Primăverii, în curba spre Boldești, mai multe cruci s-au mișcat din loc, iar prima sondă și-a ținut șarpele în sus. Și Ileana, respirația. Numai că, de data asta, trecuse de barieră, cu o lovitură pe creștet. Se uita în urmă, la femeia agățată în locul dintre țămbre. Toți știau că în noaptea fostei bibliotecare se vorbește continuu: Ca să nu uite, don major. Ce să uite, stafie? Cărțile, că-s interzise, spune bețivanul de Drăgan. Nu mai spune! Io vă spu și degeaba, dușmanu' e printre țămbre. Și de-ai n-ai spălat azi vărsatu' de pe scări? Îl spăl când viu, don major. Da' zoile? Nu-s ale mele, don major, vin de la Mucava. Nu de la ferma de pui? Tot se fură, ca și porumbul, cu buzunarele. Și de acolo, da' cu mașina aia verde. Nu te băga, omule, în corespondența secretă! Așa-i, nu mai zic nimica.

Bariera a stat pe creștetul Ilenei, și cu privirea mamei dintre țămbre, ani buni. Doar ochii rămăseseră din spânzurata în gard. Reclamantul zice că: Să-l dărâme odată, don major, io vă zic, ne ține și pe noi de gard. Scrie, bolândule, scrie tot pe coală! În cele din urmă, și privirea și durerea din creștet s-au făcut nevăzute pe calea ferată, peste podul Teleajenului. Ileana era în tren, spre Ploiești Nord, se uita la apă că o ia îndărăt, ce naiba! Mai e și învățată, se uită așa moartă după fi-su ei din America. A plecat, don major, cu o carte poștală în căptușeala hainei. Pentru soție, să vină și ea.

Și, dacă într-o zi trecea ca adormită de țămbre, Miliție și gară spre Mucava, a doua zi era la fel. Cu Geamurile în spate, capătul drumului părea fără capăt. Ileana se gândea că asta nu mai e realitate. Cum nici casele din Colonie nu erau. Case roșcate, cu porți șubrede și curți mici. Mașini Dacia sub umbrar. De aici se scurta spre șosea. Nu e trotuar, se merge greu pe margine, mașinile își freacă umbrele de somnambului care intră sau ies de la Mucava, cu mâinile ca în smoală. O simțeau și în gât. Miroase a lampă afumată, ce naiba, ziceau cu servietele pline de suluri de hârtie igienică. Stai într-un singur vis și ziua și noaptea, Ileană! Și Ileana s-a dus la Inspectoratul Școlar pentru un post de profesor. I-a răspuns din biblioraft gura uscată de la primul etaj, Nu se fac titularizări, numai supliniri! În fiecare an? Dumneata vii din cosmos?

De la un timp, Scăeniul, cu blocuri și pădure și sonde și cimitir și Diamant și case înălțate pe deal și sticlărie manuală și calupuri de oglinzi enorme, se roteea în hidrapulper-ul de la Mucava cu celălalt miros, de petrol, înăuntru. Asta și pentru că visele mestecau pasta din hârtie și apă, învărtită de ploile vărsate peste sonde și mormane de maculatură. Ileana se trezea tot într-o transpirație. I se părea că primește și reflexele din geam ca pe o greutate. Voia să iasă din locul unei indiferențe care mirosea de două ori și nu mai ieșea din somn. Atunci auzea tusea urcând de la parter până la patru. Când se întorcea, cădea în gura subsolului din care începe și bătrâna că nu mai poate tuși, i s-a spart cheptu' ei de muncitoare calificată la Geamuri. Că s-a dus dracului și cocu' de femeie frumoasă, nu mai vine nici meșteru' la ea de nouă luni. Miroase, cică, aicea la tine, da' ce, tânără eram bună? Draga mea, zicea, fă-mi o cafea! Vrăbiuța mea! Acuma ce să fac toată ziua, să stau în fereastră? E pe partea cu stuf, și ziua ține prea mult, și asistenta că îmi pune o perfuzie, da' eu nu stau cu furtunu' în braț, zic, poate îți mai revii, tanti Aglăiță, zice, De unde, din morți? Și Aglăița a mai durat în alte și alte furtunuri până i s-a dat un pat la Spitalul Boldescu de lângă Gara de Nord din Ploiești. Dar și acolo a sosit mirosul cunoscut. Cu băiatu' și revisitele lui de pe rampă. Pentru doctor, i-a zis. Îmi cer ăștia, mamă, că scrie în expres de noi. I-auzi, ajunge hidrapulperu' și peste hotare, e dracu gol. Cu gândaci cu tot, ar fi vrut să spună, dar i-a năvălit pe creștet o moliciune și a tăcut. Băiatul nu știa dacă s-o ierte, nici măcar nu se însoară cu dumneata, mamă, Are familie, băietе, nu poate să lase copiii singuri, Da' matalе cum ne-ai lăsat, Voi erați mari, vă descurțați, Aha! Acuma, să stea cu ea, doar e maică-mea. Și Aglăița a început să îl vadă altfel din cearcănele cât fața. Și a venit o coafeză și a scos foarfecеle și a început să taie pe parcele și la urmă capul mamei arăta frumos. Ia uite, de aia o iubea maistru! Săraca, nici nu mai poate să plângă!

Aglae era deja țeapănă, cu timpul lângă ea. Avea în cearcăne și mirosul, iar visul de noapte, albă, scobise adânc. Amuțise. Și dacă ar fi vorbit, vorbele nu-l mai ajungeau. Băiatul că don doctor, se mai poate face ceva? Vorbiți cu ea, s-ar putea să audă. Și băiatul: Mamă, măcar să te faci bine! Femeia mea a plecat, am rămas doar noi doi, mamă! Cu amintirile, și-a spus, dar numai în gând și când mergea la toaletă, cu seringile pe pervaz, dracu să le ia de asistente, sunt reale, lasă că mănâncă și dorm în rahat. Și se întorcea în salon, aștept să respire, da' respirația e puțină. După un timp: Nu respiră cum trebuie, domnu' doctor, mai mult găfâie. O să-i facem

o perfuzie cu glucoză, își mai revine. Of, nu suntem decât niște frunze, mamă, deschide ochii și dumneata, măcar o dată! Nu se întâmpla nimic. Lemn, își spune bărbatul, e lemn. Își rotește privirea prin salon. Toți sunt morți. Și acuma trebuie să aștept până dimineață, când vine asistenta. Și așteptarea a stat în oase, mai mult în picioare, că erau grele cât a moțăit el pe scaun toată noaptea, toată viața. Degeaba s-a ridicat cu lumina în ochi, Don doctor, sunt gândaci pe mama, e coșmar, nu alta. Sau e o amintire? Vin din hârtie, mișună aicea care mai de care. Ca pe rampă, don doctor. Ce să mai mănânce din ea, că e numai piele și os. Medicul s-a dus la alt pacient, a făcut semn asistentei și după ceva timp mama cu fiul au fost scoși pe aceeași targă în hol. Acolo se bălăbăneau printre capetele bolnavilor cu fașele strânse bine, dar cu gândul dus de pe capetele lor îmbălsămate. Ce naiba, se întreba tânărul, is la oală? Clorul îi izbea nările și nu a mai avut timp de moartea mamei. Ia, că ne bagă în *hidrapuplăr*, ai dreacu' doctori! A dat din mâini să apuce o revistă, poate expresu'. Îl ține deasupra pastei și îl trage, Nea Costică, zice, lasă acu' baloții, bagă ranga și scoate-mă! Dacă scapi numai cu mâna smulsă, e bine, a zis. Mâna era cu dinți, mamă!

Literatura română scrie pe mine!

TIGNAL

ZGOMOT DE FOND EDITORIAL DINSPRE CASA DE PARIURI LITERARE

Paul Burcia
Multimedia

Maria Petricu
Redactor

Bogdan-Alexandru Tudor
Producție

un cristian
Editor